

DOI 10.11603/1681-2786.2024.2.14788
УДК 614.2:005.21:303.43:303.71(477)

І. С. МИРОНЮК^{1,2}, Г. О. СЛАБКІЙ^{1,2}, В. Й. БІЛАК-ЛУК'ЯНЧУК¹, В. В. ЛОПІТ¹, Л. М. САВЧУК³,
І. В. РОЖКОВА⁴

МІСЦЕ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я В СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ДО 2030 РОКУ (ЧАСТИНА 2)

¹Ужгородський національний університет, м. Ужгород, Україна

²ГО «Всеукраїнська асоціація фахівців з громадського здоров'я», м. Івано-Франківськ, Україна

³Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ, Україна

⁴Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ, Україна

Мета: проаналізувати роль і задачі системи громадського здоров'я та очікувані результати, визначені Стратегією розвитку системи охорони здоров'я України до 2030 року. Залучити наукову спільноту до громадського обговорення Стратегії.

Матеріали і методи. *Матеріали:* інформаційні матеріали щодо медико-демографічної ситуації в країні та стану національної системи охорони здоров'я, законодавство України щодо розвитку системи громадського здоров'я і Стратегія розвитку системи охорони здоров'я України до 2030 року. *Методи:* бібліосемантичний, контент-аналізу, структурно-логічного аналізу.

Результати. У Стратегії розвитку системи охорони здоров'я України до 2030 року значне місце приділено системі громадського здоров'я. Так, усі стратегічні пріоритети, які визначено за п'ятьма тематичними напрямками, до системи громадського здоров'я мають пряме або опосередковане відношення. За кожною стратегічною ціллю визначено конкретні ключові завдання та очікувані результати, які оцінюються за визначеними індикаторами. Перед практичною системою громадського здоров'я країни стоїть задача щодо ефективного впровадження в країні вказаної стратегії на всіх рівнях управління: від базового (територіальні громади) до загальнодержавного.

Висновки. Роль і задачі системи громадського здоров'я, визначені Стратегією розвитку системи охорони здоров'я України до 2030 року, є стратегічними та комплексними. Їх впровадження в практичну охорону здоров'я дозволить забезпечити зменшення показників смертності та захворюваності, а також покращити функціонування й участь громадян, що приводить до покращення здоров'я та добробуту населення країни.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: Стратегія розвитку системи охорони здоров'я України до 2030 року; громадське здоров'я; роль і задачі; очікувані результати.

За останній період в Україні проведено реформування системи охорони здоров'я: запроваджено Програму медичних гарантій та програму реімбурсації «Доступні ліки»; створено такі національні агенції, як Національна служба здоров'я України, Центр громадського здоров'я, ДП «Медичні закупівлі України» тощо [1–5].

Але при цьому на теперішній час у країні констатується медико-демографічна криза, яка пов'язана із війною проти російської агресії [6, 7].

Війна негативно вплинула і на стан громадського здоров'я, що пов'язано із негативним впливом соціально-економічних детермінант, масовою вимушеною міграцією та ментальним виснаженням населення, зниженням рівня відповідального ставлення до особистого здоров'я та здоров'язберігаючої поведінки, зниженням доступу до медичної допомоги тощо [8–10].

При цьому система охорони здоров'я працює в умовах надзвичайної ситуації, що проявляється у значному порушенні її інфраструктури, особливо у регіонах активних бойових дій та тимчасово окупованих територій [11, 12].

На цьому фоні прийнято 6 вересня 2022 р. Закон України «Про систему громадського здоров'я» [13], який визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади функціонування системи громадського здоров'я в Україні з метою зміцнення здоров'я населення, запобігання хворобам, покращення якості та збільшення тривалості життя, регулює суспільні відносини у сфері громадського здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення, визначає відповідні права й обов'язки державних органів та органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб у цій сфері, встановлює правові та організаційні засади здійс-

нення державного нагляду (контролю) у сферах господарської діяльності, які можуть становити ризик для санітарно-епідемічного благополуччя населення.

На виконання Указу Президента України від 18.08.2021 р. № 369 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року “Про стан національної системи охорони здоров’я та невідкладні заходи щодо забезпечення громадян України медичною допомогою”» [14] міжсекторальною робочою групою із залученням експертів Всесвітньої організації охорони здоров’я та представників міжнародних проєктів технічної допомоги розроблено проєкт Стратегії розвитку системи охорони здоров’я до 2030 року (далі – Стратегія), який спрямовано на вдосконалення та розвиток системи охорони здоров’я населення країни і, зокрема, на забезпечення доступу населення України до якісних послуг охорони здоров’я, а також гарантування доступності, раціонального використання ефективних та безпечних ліків належної якості [15]. Серед основних цілей Стратегії необхідно відмітити посилення політик та спроможності інститутів національної системи охорони здоров’я і створення та забезпечення умов для розвитку і реалізації потенціалу складових національної системи охорони здоров’я.

13 лютого 2024 р. на засіданні колегії МОЗ України було затверджено базову структуру проєкту Стратегії [16] з наступним її громадським обговоренням та ухваленням Стратегії Урядом.

Мета роботи: проаналізувати роль і задачі системи громадського здоров’я та очікувані результати реалізації, визначені Стратегією розвитку системи охорони здоров’я України до 2030 року. Залучити наукову спільноту до громадського обговорення Стратегії.

Матеріали і методи. *Матеріали:* інформаційні матеріали щодо медико-демографічної ситуації в країні та стану національної системи охорони здоров’я, законодавство України щодо розвитку системи громадського здоров’я та Стратегія розвитку системи охорони здоров’я України до 2030 року. *Методи:* бібліосемантичний, контент-аналізу, структурно-логічного аналізу.

Результати дослідження та їх обговорення.

Стратегічний пріоритет 5. Кадрові ресурси системи охорони здоров’я (КРОЗ)

Стратегічна ціль 1. Освіта та наукова діяльність у сфері охорони здоров’я інтегровані до сучасного міжнародного контексту

За стратегічною ціллю «Освіта та наукова діяльність у сфері охорони здоров’я інтегровані до сучасного міжнародного контексту» визначено такі ключові завдання, які мають відношення до громадського здоров’я:

- Привести навчальні програми закладів вищої освіти у галузі знань 22 «Охорона здоров’я» у від-

повідність до європейських вимог та регулярно їх переглядати.

- Вести спеціальні вимоги до ліцензування закладів вищої освіти, які готують здобувачів вищої освіти (далі – здобувачі) в галузі знань 22 «Охорона здоров’я».

- Удосконалити систему незалежного оцінювання якості підготовки здобувачів у галузі знань 22 «Охорона здоров’я».

- Стимулювати розвиток якісної освіти менеджерів у сфері охорони здоров’я.

- Стимулювати розвиток нових форм безперервного професійного розвитку для всіх професіоналів сфери охорони здоров’я, які узгоджуються з пріоритетами системи охорони здоров’я.

- Здійснювати планування актуальних наукових тем (напрямів) відповідно до потреб держави в галузі охорони здоров’я, забезпечити достатній рівень їх фінансування та імплементацію досягнень на базі сучасних університетських клінік.

Стратегічна ціль 2. Планування та забезпечення кадрів системи охорони здоров’я здійснюються в обсягах та у структурі відповідно до потреб

За стратегічною ціллю «Планування та забезпечення кадрів системи охорони здоров’я здійснюється в обсягах та у структурі відповідно до потреб» визначено ключові завдання, які мають відношення до громадського здоров’я:

- Створити реєстр медичних працівників.

- Запровадити планування КРОЗ відповідно до потреб для забезпечення якісного надання послуг.

- Розробити та запровадити як на національному, так і на локальному рівнях гнучку систему стимулів та заохочень для залучення працівників сфери охорони здоров’я та утримання їх у районах, які мають недостатню кількість працівників для надання медичної допомоги.

- Розширити кваліфікаційні вимоги до медичних сестер/медичних братів і долучити до надання медичних послуг немедичних працівників, насамперед на рівні громади.

Стратегічна ціль 3. Створені умови для забезпечення професійного благополуччя працівників сфери охорони здоров’я

За стратегічною ціллю «Створені умови для забезпечення професійного благополуччя працівників сфери охорони здоров’я» визначено ключові завдання, які мають відношення до громадського здоров’я:

- Забезпечити гідну оплату праці та розробити гнучку систему мотивації та підтримки КРОЗ, у тому числі через запровадження ключових показників ефективності та оптимального робочого навантаження.

- Запровадити прозорі та конкурентоспроможні процедури залучення, утримання, кар’єрного розвитку та професійного зростання працівників

сфери охорони здоров'я, менеджерських та інших кадрів на рівні медичних закладів.

- Запровадити комплексний підхід до формування професійного благополуччя КРОЗ на рівні ЗОЗ (безпека, соціально-побутові умови, профілактика вигорання, професійний розвиток у закладі тощо).

- Запровадити страхування професійної відповідальності.

- Запровадити механізми комплексного страхування медичних працівників під час виконання ними професійних обов'язків, у тому числі від професійної відповідальності, професійного захворювання тощо.

Очікувані результати, моніторинг та оцінювання, що стосуються громадського здоров'я

Очікувані результати в напрямку «Врядування у сфері охорони здоров'я»

Очікувані результати реалізації Стратегії в напрямку «Врядування у сфері охорони здоров'я» дозволять:

1. *Сформувати стійкі національні агенції охорони здоров'я, що мають довіру суспільства, завдяки:*

- чіткому визначенню, розмежуванню і регуляції функцій та обов'язків ключових національних агенцій;

- функціонуванню Центру громадського здоров'я як національної експертної установи у сфері громадського здоров'я, який координує виконання основних оперативних функцій у сфері громадського здоров'я;

- створенню й ефективному функціонуванню незалежного Національного агентства з оцінювання технологій охорони здоров'я як єдиного експертного органу, який забезпечує обґрунтованість та доказову базу відбору й оцінювання ефективності лікарських засобів, медичних виробів, а також розширення ПМГ;

- запровадженню принципів належного врядування з розвитком основних функціональних сфер, покращенням даних, інформаційно-комунікаційних систем і посиленням громадського контролю ключових національних інституцій;

- нарощенню інституційного потенціалу основних інституцій, які забезпечують розвиток електронної охорони здоров'я.

2. *Підвищити чутливість усього суспільства до проблем здоров'я завдяки:*

- створенню та функціонуванню міжсекторального координаційного механізму для вирішення пріоритетних питань охорони здоров'я за принципом «здоров'я в усіх політиках»;

- створенню прозорих платформ для участі неурядового сектора в розробці політики охорони здоров'я, включаючи ПМГ;

- гармонізації законодавчої бази для участі приватного сектора в охороні здоров'я, включаючи надання послуг та державно-приватні партнерства;

- залученню громадян до піклування про власне здоров'я та контролю за якістю надання медичних послуг шляхом використання електронних інструментів.

3. *Забезпечити гармонійну розбудову електронної охорони здоров'я, що забезпечує достовірні дані та доказову базу для ухвалення рішень у системі охорони здоров'я, завдяки:*

- втіленню ефективної організаційно-управлінської моделі розвитку електронної охорони здоров'я й електронної системи охорони здоров'я, зокрема із залученням бізнес-спільноти, міжнародних організацій, експертного середовища та громадянського суспільства;

- формуванню єдиного медичного інформаційного простору й забезпеченню інтегрованості, інтегрованості та гармонійного взаємозв'язку з суміжними сферами, а також інтеграції до світового медичного інформаційного простору;

- забезпеченню неперервності та сталості політики безпеки й захисту інформації та персональних даних в електронній охороні здоров'я, у тому числі з урахуванням вимог українського законодавства та міжнародних стандартів і вимог у цій сфері;

- розвитку ІТ-інновацій, використанню переваг обробки великих даних та інтелектуальних систем для прогнозування потреб охорони здоров'я, плануванню ресурсів у сфері ухвалення рішень;

- забезпеченню повноцінної інформатизації закладів охорони здоров'я;

- забезпеченню прозорості та публічної доступності узагальнених даних щодо розвитку електронної охорони здоров'я.

4. *Впровадити прозору модель управління для закладів охорони здоров'я завдяки:*

- створенню дієвих наглядових рад закладів охорони здоров'я, до складу яких входять представники державного сектора, громадськості та інших неурядових зацікавлених сторін;

- забезпеченню формування публічних систем звітності для широкої громадськості, у тому числі інструментів публічного доступу до знеособлених агрегованих великих даних, операційних даних у форматі Open Data;

- ухваленню комплексної нормативно-правової бази для професійного самоврядування, заснованої на найкращих міжнародних моделях та практиках;

- участі професійних асоціацій у розробленні політики в системі охорони здоров'я, програм громадського здоров'я, стандартів у сфері охорони здоров'я, керуючись стандартами професійної етики;

- забезпеченню захисту професійної відповідальності працівників сфери охорони здоров'я.

Очікувані результати в напрямку «Універсальне охоплення послугами охорони здоров'я»

Очікувані результати реалізації Стратегії в напрямку «Універсальне охоплення послугами охорони здоров'я» дозволять:

1. *Досягти впровадження ефективної інтегрованої моделі системи ОЗ, яка забезпечує збалансоване, науково обґрунтоване, безперервне надання якісних і безпечних послуг населенню, завдяки:*

- впровадженню доступних цільових скринінгових програм для різних вікових груп, розроблених на принципах доказової медицини;
- впровадженню системи управління якістю в охороні здоров'я на всіх рівнях;
- впровадженню інклюзивного підходу при розробці послуг охорони здоров'я, у тому числі електронних, з урахуванням потреб осіб з інвалідністю, порушеннями функцій та обмеженнями життєдіяльності.

2. *Гарантувати фінансовий захист населення при отриманні необхідних послуг в ОЗ завдяки:*

- забезпеченню ефективного використання обмежених державних ресурсів у системі охорони здоров'я.

Очікувані результати в напрямку «Громадське здоров'я, готовність та реагування на НС»

Очікувані результати реалізації Стратегії в напрямку «Громадське здоров'я, готовність та реагування на НС» дозволять:

1. *Посилити спроможність системи громадського здоров'я, спрямованої на збереження та зміцнення здоров'я населення, попередження хвороб, своєчасне виявлення та реагування на виклики для здоров'я, завдяки:*

- гармонізації нормативно-правових актів щодо профілактики та контролю хвороб відповідно до актів ЄС;
- ефективному виконанню та координації основних оперативних функцій громадського здоров'я на обласному рівні мережею центрів контролю та профілактики хвороб;
- приведенню у відповідність до потреб епідеміологічного нагляду потенціалу лабораторної мережі з метою своєчасного виявлення та верифікації загроз і небезпек для здоров'я населення;
- створенню та інституалізації системи моніторингу за показниками здоров'я населення й окремих його груп та за факторами ризику відповідно до програм епідеміологічного нагляду;
- регулярному визначенню пріоритетів у сфері громадського здоров'я й розробці відповідних програм на національному, регіональному та місцевому рівнях;
- збільшенню проведення оперативних та наукових досліджень, що здійснюються для підтримки виконання функцій ГЗ і прийняття рішень у сфері охорони здоров'я;
- забезпеченню належного фінансування з державного бюджету реалізації програм громадсько-

го здоров'я, що розроблені на основі фактичних даних щодо статусу здоров'я та функціонування населення, тягаря захворювань, спрямовані на детермінанти здоров'я, усунення нерівностей відносно здоров'я.

2. *Створити безпечні умови й середовище життєдіяльності, що сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, завдяки:*

- створенню та ефективному функціонуванню міжсекторального координаційного механізму на національному, регіональному та місцевому рівнях для вирішення питань, пов'язаних із соціально-екологічними детермінантами здоров'я на різних етапах усього життя людини для сприяння справедливості щодо здоров'я;
- реалізації програм із подолання ключових факторів ризику захворювань та станів, що мають високий тягар захворювань для суспільства;
- реалізації низки заходів щодо забезпечення доступу до безпечного та здорового харчування населення протягом усього життя;
- збільшенню частки місцевих, регіональних програм, спрямованих на розвиток інклюзивного, безпечного та екологічно сталого середовища життєдіяльності людини протягом усього періоду життя.

3. *Забезпечити захист здоров'я населення шляхом попередження виникнення, раннього виявлення та ефективного реагування на надзвичайні ситуації завдяки:*

- створенню та функціонуванню міжсекторального координаційного механізму за принципом «Єдине здоров'я» для планування та реалізації завдань щодо захисту здоров'я населення та реагування на надзвичайні ситуації;
- функціонуванню операційного інформаційного центру реагування на надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я, синхронізованого з національними та міжнародними (ВООЗ та ЄС) системами оповіщення та реагування;
- розробленню стратегій і реалізації заходів щодо запобігання виникненню та поширенню пріоритетних хвороб із високим пандемічним/епідемічним потенціалом;
- реалізації заходів із посилення ключових компонентів системи громадського здоров'я задля їх відповідності вимогам Міжнародних медико-санітарних правил;
- функціонуванню системи оцінювання ризику та прогнозування/моделювання розвитку надзвичайних ситуацій для потреб адаптації планів готовності та реагування на надзвичайні ситуації;
- розробленню та реалізації планів готовності та реагування на надзвичайні ситуації й події у громадському здоров'ї на національному, регіональному рівнях та рівні ЗОЗ, включно з механізмами оперативної активації фінансування заходів такого.

Очікувані результати в напрямку «Залученість людей та громад»

Очікувані результати реалізації Стратегії в напрямку «Залученість людей та громад» дозволять:

1. Громадянам України приймати усвідомлені рішення та відповідально діяти в інтересах власного здоров'я завдяки:

- формуванню мислення та підходу до прийняття рішень щодо власного здоров'я громадян, базуючись на принципах освіченості про здоров'я та розуміння моделей надання допомоги;

- розвитку та підтримці цифрових компетентностей медичних працівників та інших користувачів електронних інструментів в охороні здоров'я, а також розвитку інформаційної культури, цифрової грамотності (цифрової освіченості), кібербезпеки й кібергігієни медичних працівників і пацієнтів;

- формуванню серед громадян практики з користування сервісами з доступу до даних й управління інформацією про своє здоров'я, доступні та отримані послуги;

- реалізації можливостей для громадян створювати спільноти взаємодії та взаємодопомоги за спільними ознаками здоров'я, а також обмінюватися інформацією між собою на спеціально створених платформах;

- гармонізації нормативно-правової бази для врегулювання процедур прийняття рішень отримувачами медичних послуг (насамперед: модель спільного прийняття клінічних рішень, уповноваження отримувачами медичних послуг та інститут довірених осіб для прийняття клінічних рішень (медична довіреність)).

2. Планувати програми та послуги з охорони здоров'я відповідно до потреб та за участі громадян України завдяки:

- розробці та впровадженню нормативно-правової бази для захисту прав споживачів медичних послуг;

- збільшенню залученості представників громадського сектора в роботу органів управління національних та місцевих інститутів, агенцій та закладів охорони здоров'я;

- впровадженню механізмів та інструментів для контролю доступності і якості надання медичних послуг якості, а також для клієнтської підтримки та можливостей надання зворотного зв'язку про роботу системи охорони здоров'я;

- прозорому та зручному доступу до знеособлених агрегованих великих даних у представників громадянського суспільства, учених, бізнесу;

- використанню комплексних результатів зворотного зв'язку від отримувачів послуг охорони здоров'я й оцінювання якості для поліпшення якості медичних послуг та управління системою ОЗ на різних рівнях.

Очікувані результати в напрямку «Кадрові ресурси системи охорони здоров'я»

Очікувані результати реалізації Стратегії в напрямку «Кадрові ресурси системи охорони здоров'я (КРОЗ)» дозволять:

1. Системі освіти та наукової діяльності у сфері охорони здоров'я забезпечувати підготовку кадрових ресурсів належного рівня якості та в необхідних обсягах завдяки:

- приведенню у відповідність до європейських вимог навчальних програм усіх закладів вищої освіти, які готують здобувачів у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» і відповідають спеціальним вимогам до ліцензування (включаючи сучасні навчальні програми, умови для здобуття практичних навичок медичних працівників, застосування системи незалежного оцінювання);

- появі нових форм БПР для всіх працівників сфери охорони здоров'я;

- імплементації наукової роботи галузі охорони здоров'я, профінансованої за рахунок бюджетних коштів, на базі сучасних університетських клінік.

2. Кадровим ресурсам системи охорони здоров'я забезпечувати універсальне охоплення медичними послугами та програмами громадського здоров'я завдяки:

- використанню реєстру медичних працівників як надійного та актуального інструменту планування КРОЗ;

- запровадженню системи планування КРОЗ на основі аналізу фактичних даних щодо потреб (data-driven, evidence-based);

- впровадженню механізму гнучкого стимулювання й заохочення працівників сфери охорони здоров'я для підтримки рівномірного та справедливого географічного розподілу КРОЗ;

- розробці і впровадженню процедури обґрунтованого перерозподілу завдань та делегування повноважень для ефективного надання послуг охорони здоров'я для всіх працівників сфери охорони здоров'я;

- розвитку цифрових компетентностей працівників охорони здоров'я шляхом прийняття системи компетенцій та підвищенню вимог до проходження служби й запровадження відповідного безперервного навчання.

3. Виконання пріоритетних завдань дасть працівникам сфери охорони здоров'я змогу виконувати свої професійні обов'язки належного рівня якості завдяки:

- запровадженню прозорості та обґрунтованої системи оплати праці КРОЗ, що базується на ключових показниках ефективності (КПЕ) та гнучкій системі мотивації;

- запровадженню в більшості ЗОЗ комплексного підходу та умов для формування та підтримки професійного благополуччя, що включає заходи із забезпечення безпеки, соціально-побутові умови, профілактику вигорання, професійний розвиток у закладі тощо;

• реалізації механізмів комплексного страхування медичних працівників під час виконання своїх професійних обов'язків.

Основні очікувані результати

Очікуваним результатом виконання Стратегії є зменшення показників смертності та захворюваності, а також покращення функціонування й участі особи, що приводить до покращення здоров'я та добробуту. Цільові індикатори – 2030, що включають індикатори Цілей сталого розвитку (ЦСР):

• Очікувана тривалість життя жінок збільшилася на 2 роки, а чоловіків – на 3 роки.

• Передчасна смертність населення знизилася: імовірність померти у віці 20–64 роки серед чоловіків знизилася до 290 на 1000 населення (індикатор ЦСР); імовірність померти у віці 20–64 роки серед жінок знизилася до 130 на 1000 населення (індикатор ЦСР).

• Зниження материнської смертності до 11,2 на 100 000 живонароджених (індикатор ЦСР).

• Зниження смертності дітей у віці до 5 років до 6–7 на 1000 живонароджених (індикатор ЦСР).

• Зменшення передчасної смертності від неінфекційних захворювань (серцево-судинні захворювання, новоутворення, цукровий діабет, хронічні обструктивні захворювання легень): зменшення кількості смертей чоловіків від цереброваскулярних хвороб у віці 30–59 років до 45,0 на 100 000 чоловіків відповідного віку (індикатор ЦСР); зменшення кількості смертей жінок від цереброваскулярних хвороб у віці 30–59 років до 22,0 на 100 000 жінок відповідного віку (індикатор ЦСР); зменшення кількості смертей від злоякісного новоутворення молочної залози у віці 30–59 років до 18,3 на 100 000 жінок відповідного віку (індикатор ЦСР); зменшення кількості смертей від злоякісного новоутворення шийки матки у віці 30–59 років до 9,5 на 100 000 жінок відповідного віку (індикатор ЦСР).

• Зниження рівня інвалідності (первинної, вторинної) через захворювання, яким можна запобігти.

• Зниження захворюваності та інвалідності від туберкульозу, ВІЛ та гепатиту С: зменшення кількості хворих з уперше в житті встановленим діагнозом ВІЛ до 20,6 на 100 000 населення (індикатор ЦСР); зменшення кількості хворих з уперше в житті встановленим діагнозом активного туберкульозу до 32,9 на 100 000 населення (індикатор ЦСР).

• Зниження смертності внаслідок транспортних нещасних випадків до 9 на 100 000 населення (індикатор ЦСР).

• Зменшення споживання тютюну, алкоголю, цукру та солі: зменшення частки осіб, які курять, серед жінок віком 16–29 років до 4 % (індикатор

ЦСР); зменшення частки осіб, які курять, серед чоловіків віком 16–29 років до 20 % (індикатор ЦСР).

• Зменшення частки витрат населення в загальних видатках на охорону здоров'я до 30 %.

Передбачено, що фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється за рахунок:

• коштів державного бюджету в межах бюджетних програм, що спрямовуються на систему охорони здоров'я;

• субвенцій, інших трансфертів із державного бюджету місцевим бюджетам;

• коштів місцевих бюджетів;

• коштів технічної допомоги та секторальної підтримки ЄС, інших міжнародних донорів, міжнародних фінансових організацій;

• коштів інвесторів, власних коштів надавачів медичних послуг.

Джерелом фінансового забезпечення реалізації цієї Стратегії також можуть бути кошти приватних інвесторів у рамках реалізації інвестиційних проєктів на регіональному рівні із застосуванням механізму державно-приватного партнерства. Обсяги фінансування завдань з реалізації цієї Стратегії визначаються на основі пропозицій центральних органів виконавчої влади, що є державними замовниками відповідних державних програм, з урахуванням бюджетних призначень головних розпорядників бюджетних коштів за програмами, визначеними в Державному бюджеті України на відповідний рік, й уточнюються щороку відповідно до закону про Державний бюджет України на відповідний рік та Бюджетної декларації з урахуванням наявних бюджетних можливостей.

Етапи реалізації. Передбачено, що Стратегія реалізується у три етапи: перший етап (2022–2024); другий етап (2025–2027); третій етап (2028–2030). На кожному етапі передбачається розроблення та виконання плану заходів на відповідний період, у рамках яких будуть конкретизовані ключові завдання кожної стратегічної цілі Стратегії.

Висновки

Роль і задачі системи громадського здоров'я, визначені Стратегією розвитку системи охорони здоров'я України до 2030 року, є стратегічними та комплексними. Їх впровадження в практичну охорону здоров'я дозволить забезпечити зменшення показників смертності та захворюваності, а також покращення функціонування та участі особи, що приводить до покращення здоров'я та добробуту населення країни.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із вивченням реалізації Стратегії розвитку системи охорони здоров'я України до 2030 року в частині забезпечення громадського здоров'я на базовому рівні – територіальними громадами України.

Список літератури

1. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення : Закон України від 19 жовт. 2017 р. № 2168-VIII. – Режим доступу : <https://zakon.help/zakonodavstvo-ukraini/2168-19>.
2. Про утворення Національної служби здоров'я України : Постанова КМУ від 27 груд. 2017 р. № 1101. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-nacionalnoyi-sluzhbi-zdorovya-ukrayini>.
3. Про утворення Державної установи «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України» : наказ МОЗ України від 18.09.2015 р. № 604. – Режим доступу : https://www.phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/MOZ_nakaz_2015.09.18_604.pdf.
4. Державне підприємство «Медичні закупівлі України. – Режим доступу : <https://medzakupivli.com/uk/pro-mzu/pro-nas> 5.
5. Про забезпечення доступності лікарських засобів : Постанова КМУ від 17 берез. 2017 р. № 152. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/369/2021#Text>.
6. Наслідки війни з російською федерацією для громадського здоров'я України / І. С. Миронюк, Г. О. Слабкий, О. С. Щербінська, В. Й. Білак-Лук'янчук // Україна. Здоров'я нації. – 2023. – № 2. – С. 100–105.
7. Відношення вимушених під час війни проти російської агресії переселенців до особистого здоров'я / Г. О. Слабкий, І. С. Миронюк, В. Й. Білак-Лук'янчук, С. К. Костенко // Полтавські дні громадського здоров'я : матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 26 трав. 2023 р. / ПДМУ ; ред. кол.: В. М. Ждан, В. П. Лисак, І. А. Голованова та ін. – Полтава, 2023. – С. 121–123.
8. Вплив війни з рф на чинники поведінково-біологічного характеру формування громадського здоров'я населення України / Г. О. Слабкий, І. М. Рогач, Л. О. Качала, Т. В. Качала // Матеріали 77-ї підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького складу «УжНУ». – Ужгород, 2023. – С. 57–58.
9. Миронюк І. С. Вплив війни проти російської агресії на стан громадського здоров'я населення регіону, віддаленого від зони активних бойових дій / І. С. Миронюк, Г. О. Слабкий, В. В. Лопіт // Громадське здоров'я в Україні: здобутки та виклики сьогодення : колективна монографія / за заг. ред. проф. В. М. Ждана та проф. І. А. Голованової. – Полтава, 2022. – С. 44–51.
10. ПТСР та загострення хронічних хвороб: як війна вплине на здоров'я українців. – Режим доступу : <https://www.slovoidilo.ua/2022/11/01/infografika/suspilstvo/ptsr-ta-zahostrennya-xronichnyx-xvorob-yak-vijna-vplyne-zdorovya-ukrayincziv>.
11. Росіяни цілеспрямовано руйнують лікарні в Україні. – Режим доступу: <https://socportal.info/ru/news/v-moz-nazvali-chislo-ubitykhvrachei-okkupantami/>.
12. Слабкий Г. О. Вплив війни з рф на соціально-економічні детермінанти формування громадського здоров'я населення України / Г. О. Слабкий, С. С. Німчук // Scientific research in the modern world : the 4th International scientific and practical conference (February 9–11, 2023). – Perfect Publishing, Toronto, Canada, 2023. – P. 94–98.
13. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 6 верес. 2022 р. № 2573-IX. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>.
14. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про стан національної системи охорони здоров'я та невідкладні заходи щодо забезпечення громадян України медичною допомогою» : Указ Президента України від 18 серп. 2021 р. № 369. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/369/2021#Text>.
15. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року. ПРОЄКТ від 23 лютого 2022 року. Фіналізований та погоджений членами Міжсекторальної робочої групи з питань розробки Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року. – Режим доступу : <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F/UKR%20Health%20Strategy%20Feb%2024.2022.pdf>.
16. Колегія МОЗ затвердила Стратегію розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року. – Режим доступу : <https://yur-gazeta.com/golovna/kolegiya-moz-zatverdila-strategiyu-rozvitku-sistemi-ohoroni-zdorovya-do-2030-roku.html>.

References

1. Zakon Ukrainy Pro derzhavni finansovi harantii medychnoho obsluhovuvannia naseleennia vid 19 zhovtnia 2017 r. № 2168-VIII [Law of Ukraine On State Financial Guarantees of Medical Care for the Population dated 19.10.2017 No. 2168-VIII]. Retrieved from: <https://zakon.help/zakonodavstvo-ukraini/2168-19> [in Ukrainian].
2. Postanova KМУ Pro utvorennia Natsionalnoi sluzhby zdorovia Ukrainy vid 27 hrudnia 2017 r. № 1101 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On the establishment of the National Health Service of Ukraine dated 27.12.2017 No. 1101]. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-nacionalnoyi-sluzhbi-zdorovya-ukrayini> [in Ukrainian].
3. Nakaz MOZ Ukrainy Pro utvorennia Derzhavnoi ustanovy «Tsentr hromadskoho zdorovia Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy» vid 18.09.2015 r. № 604 [Order of the Ministry of Defense of Ukraine On the establishment of the State Institution “Public Health Center of the Ministry of Health of Ukraine” dated 18.09.2015 No. 604]. Retrieved from: https://www.phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/MOZ_nakaz_2015.09.18_604.pdf [in Ukrainian].
4. Derzhavne pidpriemstvo «Medychni zakupivli Ukrainy» [State Enterprise “Medical Procurement of Ukraine”]. Retrieved from: <https://medzakupivli.com/uk/pro-mzu/pro-nas> [in Ukrainian].
5. Postanova KМУ Pro zabezpechennia dostupnosti likarskykh zasobiv vid 17 bereznia 2017 r. № 152 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On ensuring the availability of medicines dated 17.03.2017 No. 152]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/369/2021#Text> [in Ukrainian].

6. Myroniuk, I.S., Slabkyi, H.O., Shcherbinska, O.S., & Bilak-Lukianchuk, V.I. (2023). Naslidky viiny z rosiiskoio federatsiieiu dla hromadskoho zdorovia Ukrainy [Consequences of the war with the Russian Federation for the public health of Ukraine]. *Ukraina. Zdorovia natsii – Ukraine. Nation's Health*, 2, 100-105 [in Ukrainian].
7. Slabkyi, H.O., Myroniuk, I.S., Bilak-Lukianchuk, V.I., & Kostenko, S.K. (2023). Vidnoshennia vymushenykh pid chas viiny proty rosiiskoi ahresii pereselentsiv do osobystoho zdorovia [The attitude of IDPs forced during the war against Russian aggression to personal health]. *Poltavski dni hromadskoho zdorovia – Poltava days of public health: Materials VII All-Ukrainian science and practice conference from international participation*. V.M. Zhdan, V.P. Lysak, I.A. Holovanova, N.O. Liakhova, O.I. Krasnova, M.V. Khorosh (Eds.). (pp. 121-123). Poltava [in Ukrainian].
8. Slabkyi, H.O., Rohach, I.M., Kachala, L.O., & Kachala, T.V. (2023). Vplyv viiny z rf na chynnyky povedinkovo-biolohichnoho kharakteru formuvannia hromadskoho zdorovia naseleennia Ukrainy [The impact of the war with the Russian Federation on the factors of behavioral-and-biological nature of the formation of public health of the population of Ukraine]. *Materialy 77-yi pidsumkovoї naukovoї konferentsii profesorsko-vykladatskoho skladu «UzhNU» – Materials of the 77th final scientific conference of the teaching staff of “UzhNU”*. (pp. 57-58). Uzhhorod [in Ukrainian].
9. Myroniuk, I.S., Slabkyi, H.O., & Lopit, V.V. (2022). Vplyv viiny proty rosiiskoi ahresii na stan hromadskoho zdorovia naseleennia rehionu viddalenoho vid zony aktyvnykh boiovykh dii [The impact of the war against Russian aggression on the public health of the population of a region remote from the zone of active hostilities]. *Hromadske zdorovia v Ukraini: zdobutky ta vyklyky sohodennia – Public health in Ukraine: achievements and challenges today*. V. M. Zhdan, I. A. Holovanova (Eds.). Poltava [in Ukrainian].
10. PTSR ta zahostrennia khronichnykh khvorob: yak viina vplyne na zdorovia ukraintsiv [PTSD and exacerbation of chronic diseases: how the war will affect the health of Ukrainians]. Retrieved from: <https://www.slovoidilo.ua/2022/11/01/infografika/suspilstvo/ptsr-ta-zahostrennya-xronichnyx-xvorob-yak-vijna-vplyne-zdorovya-ukrayinciv> [in Ukrainian].
11. Rosiiany tsilespryamovano ruiniuiut likarni v Ukraini [The Russians are purposefully destroying hospitals in Ukraine]. Retrieved from: <https://socportal.info/ru/news/v-moz-nazvali-chislo-ubitykhvrachei-okkupantami/> [in Ukrainian].
12. Slabkyi, H.O., & Nimchuk, S.S. (2023). Vplyv viiny z rf na sotsialno-ekonomichni determinanty formuvannia hromadskoho zdorovia naseleennia Ukrainy [The impact of the war with the Russian Federation on the socio-economic determinants of the formation of public health of the population of Ukraine]. *Scientific research in the modern world: The 4th International scientific and practical conference*. (pp. 94-98). Perfect Publishing, Toronto, Canada [in Ukrainian].
13. Zakon Ukrainy Pro systemu hromadskoho zdorovia vid 6 veresnia 2022 r. № 2573-IX [Law of Ukraine About the public health system dated 06.09.2022 No. 2573-IX]. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text> [in Ukrainian].
14. Ukaz Prezidenta Ukrainy Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy Pro stan natsionalnoi systemy okhorony zdorovia ta nevidkladni zakhody shchodo zabezpechennia hromadian Ukrainy medychnoiu dopomohoiu vid 30 lypnia 2021 roku vid 18 serpnia 2021 r. № 369 [Decree of the President of Ukraine On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine On the state of the national health care system and urgent measures to provide citizens of Ukraine with medical care of July 30, 2021 dated 18.08.2021 No. 369]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/369/2021#Text> [in Ukrainian].
15. Stratehiia rozvytku systemy okhorony zdorovia do 2030 roku. Proiekt vid 23 liutoho 2022 roku. Finalizovanyi ta pohodzhenyi chlenamy Mizhsektoralnoi robochoi hrupy z pytan rozrobky Stratehii rozvytku systemy okhorony zdorovia do 2030 roku [Strategy for the development of the health care system until 2030. Draft dated February 23, 2022. Finalized and agreed by the members of the Intersectoral Working Group on the development of the Strategy for the Development of the Health Care System until 2030]. Retrieved from: <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F/UKR%20Health%20Strategy%20Feb%2024.2022.pdf> [in Ukrainian].
16. Kolehiia MOZ zatverdyla Stratehiu rozvytku systemy okhorony zdorovia do 2030 roku [The Board of the Ministry of Health approved the Strategy for the Development of the Health Care System until 2030]. Retrieved from: <https://yur-gazeta.com/golovna/kolegiya-moz-zatverdila-strategiyu-rozvitku-sistemi-okhoroni-zdorovya-do-2030-roku.html> [in Ukrainian].

THE PLACE OF PUBLIC HEALTH IN UKRAINE HEALTHCARE SYSTEM DEVELOPMENT STRATEGY TILL 2030 (PART 2)

I. S. Myroniuk^{1, 2}, H. O. Slabkyi^{1, 2}, V. Y. Bilak-Lukianchuk¹, V. V. Lopit¹, L. M. Savchuk³, I. V. Rozhkova⁴

¹Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine

²NGO “All-Ukrainian Association of Public Health Specialists”, Ivano-Frankivsk, Ukraine

³Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

⁴Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

Purpose: to analyze the role and tasks of the public health system and the expected results of the development strategy of healthcare system of Ukraine until 2030. Involve the scientific community in the public discussion of The Strategy.

Materials and Methods. *Materials:* Informational materials on the medico-demographic situation in the country and the state of the national healthcare system, legislation of Ukraine on the development of public health system and the strategy for the development of healthcare system of Ukraine until 2030. *Methods:* bibliosemantic, content analysis, structural and logical analysis.

Results. In the strategy for the development of healthcare system of Ukraine until 2030, a significant place is assigned to the public health system. Thus, the strategic priorities defined in five thematic areas are all directly or indirectly related to the public health system. For each strategic goal, specific key tasks and expected results are defined according to the specified indicators. The practical public health system of Ukraine faces the task of effectively implementing the specified strategy in the country at all levels of management, from the basic (territorial communities) to the state one.

Conclusions. The role and tasks of the public health system, defined in the strategy for the development of healthcare system of Ukraine until 2030, are strategic and complex. Their implementation in practical healthcare will ensure a reduction in mortality and morbidity rates, as well as an improvement in the functioning and participation of individuals, which leads to an improvement in the health and well-being of the Ukrainian population.

KEY WORDS: development strategy of the healthcare system of Ukraine until 2030; public health; role and tasks; expected results.

Рукопис надійшов до редакції 01.04.2024.

Відомості про авторів:

Миرونюк Іван Святославович – доктор медичних наук, професор, проректор із наукової роботи Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», заступник голови правління громадської організації «Всеукраїнська асоціація фахівців з громадського здоров'я»; ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4203-4447>.

Слабкий Геннадій Олексійович – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри громадського здоров'я Ужгородського національного університету, член громадської організації «Всеукраїнська асоціація фахівців з громадського здоров'я»; ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2308-7869>.

Білак-Лук'янчук Вікторія Йосипівна – кандидатка медичних наук, доцентка, доцентка кафедри наук про здоров'я Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»; ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3020-316X>.

Лопіт Віктор Вікторович – аспірант кафедри наук про здоров'я Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».

Савчук Лілія Мар'янівна – докторка філософії з економіки, доцентка кафедри соціальної медицини та громадського здоров'я Івано-Франківського національного медичного університету; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-7743-4507>.

Рожкова Інга Володимирівна – докторка наук з державного управління, професорка, професорка кафедри загальної і медичної психології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця; ORCID <https://orcid.org/0000-0002-5621-2913>.

Електронна адреса для листування: ivan.myronyuk@uzhnu.edu.ua